

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

69. Humilitas Xau.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

te sollicitus ne esset, ad stare procinctum si liberet ad præbendam confitenti aures, nec esse in aliam aut locum aut tempus remittendum. Hæsit hic nauarchus, haud dum animo sat deliberato eximendi se quibus tenebatur, & ingemiscebat miseris, sed nec in iis perdurandi; anxius itaque, incertusque non tam quid deberet, quam quid vellet, rem totam distulit dum applicuisset Zeilanum, ibi animæ suæ consideratius prospecturum. Sed enim vel dæmon, vel suarum pellicum aspectus pro dæmone, longe diuerso quam salutis igne sceleratum incendit: terram legenti nihil certius, & antiquius fuit quam ut loca vitaret omnia ubi Patrem Franciscum offenderet, ne reposceretur quod dolebat se illi promississe, sed frustra fugitans aliquamdiu, tandem Deo duce Xaverium offendit in litore, cuius occursum colore uterque mutauit, cogitabundus ante Xaverius frontem explicuit in hilaritatem; confusus erubuit nauarchus, verum clausa in fugam, aut deflexum via, velut ipsam quaessisset, essetque de stabilendis quamprimum animæ suæ negotiis magnopere anxius, confidenter petiuit, quando nam & ubi per otium, aures sibi esset daturus? rogas? quando? & ubi per otium, subinfert Xaverius: semper, vbique Nauarche mi Domine; imo hic etiam quando hic soli sumus, & hoc temporis, & momenti, muniensque illum statim signo Crucis, aurem propius admouet dicturo. Interceptus veloci consilio nauarchus, etsi admodum ægrè, quod tamen aliud ne quibat, inchoauit. Inambulabat uterque in litore, sic enim Xaverio visum, ne sibi locum meliorem volenti elaboretur è manibus: non diu processerant cum verbis aliquot viri Dei perpunctus nauarchus, optauit loco minus profano, & publico auditu, & commodum in propinquo erat desertum sacellum, in quo optimus Pater sparteam stoream suis manibus extendit, locatoque in ea penitenti ad latus assedit, qui dum sedens, & lentè ac veluti nauiseans, piscatur, censetque crimina doloris sensu aut exili aut nullo; fixos Xaverius in Deum tollebat oculos, ut suæ lucis propitio radio, cæcam & emortuam animam illuminaret, & viret. Precantem audiuit elementissimus Deus, verba sancto Patri subdidit, ea dulcedine mellita, eo affectu incitata, ut iis emollitus nauarchus, gemitu primum, deinceps aliquot lacrimis, pergente demum Xaverio, largo fletu dolorem effundere, in genua surgere, & intercepta singultibus voce, confessionem inchoatam non modo à capite, sed à pueritia ipsa iterare, verbisque non pluribus quam gemitibus, & lacrimis per textam absolueret, ac facili quidem iniuncta pœna hominem ab se dimisit Xaverius, sed quam seriò, ac vere ad mentem Deumque rediisset, postmodum re ipsa patefecit. Recta enim à Sancti pedibus recedens amicas ex templo aggreditur, hortatusque fortiter ad penitentiam eas ab se in perpetuum ablegat, vitam orditur noua luce in quam tunc editus fuerat plane dignam, quam magno, & constanti exemplo ad mortem retinuit.

69

Humilitas
Xau.

Post illa virtutum ornamenta quæ nostri Apostoli magnam mentem Dei & hominum amore, in sublimi locarunt meritum gradu, restat ad vlti

ultimum de iis dicamus quæ ad perficiendum illum numeris omnibus conflueret, bonoque illorum quos rexit communi, & priuato, plurimum contulere. Earum princeps, religiosa sui contentio, siue humilitas Christiana, in viro tali ac tanto mirabilis. Etsi enim suam in iis quoque non paruam promeretur laudem qui secessus incolunt & speluncas longè à mortalium oculis, & mente; ob deuictam cupiditatem omnibus insitam, vel transgrediendi staturæ nostræ modum, vel eam qualiscumque fuerit ostentandi; verum enim vero illius pretij, vix partem millesimam obtinet, quod S. Bernardus humilitati tribuit honoratæ, censetque planè rarissimam. In perpetuo enim ac velut æmulo consensu, Dei quidem hinc vnum ex multis publico decorantis prodigiorum præconio; illinc hominum immensis honoribus prosequentium illius virtutem, non tamen illū videri sibi seipso maiorem, sed sui conscium nihili, volubilitatis, & culpæ, perinde prorsus de gloria in quam extollitur sentire, vt nanus non planè insipiens de montis edito in quem forte statutus fuerit; hæc vero est auis prope phœnicibus rarior dignaque omni admiratione. Nunc de Xauiero si agatur; in ore hominum toto Oriente volitare; coli, obseruarique etiam ethnicis quasi cælo missum, & terræ Deum (hæc illi nomina tribuebant) salutari festo tormentorum omnium fragore in accessū ad portus & naues; effundi obusam integras ciuitates, palmas, sacrisque cantibus à populis excipi; sternique vestibibus incedenti solum, imo nobilitium in humeros tolli velut triumphantem; audire præterea etiam apud Reges idolorum cultores, Magnum Patrem; mirabilium patratores; Sanctum, tanto imperio naturæ dominari, vt diceretur miraculo fieri cum ab edendis cessaret miraculis. Ad hæc meminisse labores ærumnolos, peregrinationes, naufragia; perpeffiones famis, sitis, intemperati, & infesti cæli; insectationes, plagas, mortem vbique oculis obuersatam; ad hæc item circumspicere tot, tam vastas insulas & regna, nuper cæca, nuper dæmoni auctorata, nunc infinitis frequentia incolis, sua doctrina & exemplo seruatis, sua manu tinctis; & Christo subiugatis; denique fines Ecclesiæ, à primis Indiarum oris ad extremum porrectos Orientem; hæc, inquam, sui spectacula tanquam aliena, & suas tot glorias, irretorto & leui oculo præterire, nec sui vnquam meminisse, nisi vilis, inutilis, abiectissimi homuli; hæc demum est sacrarij regula, ad quam religiosa humilitas exigatur, qua suis quoque superior meritis euasit Xauierus. Quicquid illi ad Dei obsequium cessisset prospere, id fratrum suorum acceptum precibus referebat. [Vestris, inquit ad eos Romam scribens apud Deum votis, haudquaquam dubito, affulsisse mihi de cælo lucem, ad quam mea videã, & agnoscam innumerabilia delicta; mihi nihilo parcius accrescat animus, & vires ad indefessam operam iuuandis ethnicis sudandam.] Vnius insuper diuinæ potentiæ, ostentum aiebat euidentis quod homuncione, qualem se notabat, vilissimo, & reiectione ad ingentia veteretur vt palam faceret Dei opus id esse, & magnos induerent Spiritus ad conuersionem ethnicorum, quibus esset supellex virtutis, & ingenij,

quàm

quàm sibi ditior, cum ipse adeò eius inops, adhiberetur tamen ad tantum ministerium non infructuose. Quare ad nouas expeditiones regis alicuius ad Christum vocandi exiturus, suorum in Europa fratrum, velut tyro dictata flagitabat, & modos Euangelici præconij vberiore prouentu obeundi: [Proficiscor, ait, ad conuersionem ethnicorum, & Saraccenorum; per Christum vos oro scribite qua forma, & ordine in eo versari debeam, persuasus omnino suppeditandum vobis diuinitus quod mihi suggeratis, vt faciliore assensus fidei præbeant Christianæ. Nam si dum vestras expecto literas, forsitan exerrabo, spero iis acceptis, & agnitarum errorem, & emendaturum.] Etiam puerorum, oræ præsertim Piscariæ, commendari se precibus volebat; defunctus grauisimam mari terraque calamitatem; Societati parenti optimæ agebat gratias, & suam ex iis incoluntatem; fratribus adscribebat. Gerendorum porro concepta consilia, quale fuerat Regis Iapanaparanæ coercendi, & legationis in Sinas mittendæ, alieno etiã errore aut scelere disturbata, suis tamen vnus assignabat commertis, ac de se porissimum querebatur. Quæ tam crebra edebat miracula in confidentiam piorum refundebat, vel puerorum in fontem aratulam quibus in tractu Piscariæ ad ea maximè utebatur. Cum autem percussus populus prodigij mirabilitate ad miraculum conclamaret, corruerque plebs in illum ad manus, & pedum oscula; aut proripiebat sese in latebras si posset; aut suo se intra se nihilo condebat, defodiebatque tam profunda humo, vt nec laudes, nec honor ad eum pertingerent. Sic illi quin etiam interdum ille sui despectus claudere oculos, vt nec ea pro miraculis haberet. Nihil erat Goæ vulgatius quam fuisse ab eo in Comorinensi promontorio reuocatos ad vitam mortuos, id sublimi tum eius, tum rerum gestarum encomio vrbs tota decantabat. Goam ergo reuersum Iacobus Borbanus familiarissimus, pro intima qua valebat gratia apud Sanctum, Cosmæ Annesij rogatu percunctabatur de iis mortuis, præsertim puero, quem in puteo præfocatum iubens Christi Iesu nomine surgere, restituisset in hanc lucem, & scire ex ipsomet ad Dei gloriam rerum seriem auebat. Ad quæ is tanta verecundia suffusus erubuit, vt sui miserationem intuentibus moueret; inde oculis terram figens, stupensque vehementer, Magister mi Iacobe, inquit, men ergo mortuos ad vitam excitasse? & hoc de flagitioso mei simili, persuaderi tibi sinis: tum iniecis in collum brachiis, tanquam ridiculam rem, & ipse irridens, heu misero mihi peccatori delatus est ad me viuens puer quem mortuum aiebant; imperavi vt surgeret; surrexit. Quid hoc miraculi est, nisi forte in vulgus cui pronum vbique sibi miracula fingere. Nullum ei ad nostros, literarum; nullum cohortationis domesticæ crebrius argumentum, sui met notitia, & contemptu. Quod nolebat ab iis sola transigi meditatione, sed in opera confecti vilia, & abiecta, & publicæ debita seruituti: Ad ea ipsemet re quam verbis luculentius præire; perpetuus esse in nosocomiis, lectulos sternere; purgare trullas, pedes ablueri, tractare vulnera; maxime purulentos, & foetore graues in manus tollere, suasque has vocare

care delicias, at esse reipsa, qua illas obibat alacritas gestiens indicabat. Quid: illud cum mendicis, carceribus, mancipiis, pueris, versari continuo; per vicos urbium cum iis canere, prima illos docere legendi elementa (quod Malacæ ab eo præstitum) cibum cum mendicis parare ac sumere; mendicato vesci, non iis modo in locis ubi ad victum nihil supereretur, præter corrogandum ab se com meatum publicæ caritatis; verum in Collegiis etiam, arcum illum quo egebat cibum a suis fratribus petere, atque ad hoc nostros volebat ita institui, ut Berzeo disertè mandaret, cum Goæ nostris illum præficeret, si quem domi haberet, qui huiusmodi non esset, foras pedem efferre minimè pateretur, ne palam apparens Societatem infamaret.

Vestitu semper ita vili, & refarto incessit, ut ab ethnicis pueris, non clamitantibus rideretur; reconcinnabat ipse sua manu centones suos, nec vestem murabat, nisi segmentis laceris defluam, nec iam corpori hærentem. Malacam, ex Iaponia redux & illic quos memorauimus honores nactus, urbem ingressus, in veste iam adeo consecrata, pilco tam discisso, ut non aliis foret paupertas ipsa, si vellet conspici, vsura. Fueruntque hi gemmarum acerui quos extremo illo ex orbe conuexit. Goæ nouam induit vestem, sed sibi solennem, tunicam scilicet, ex crassa cannabe, & absque pallio. Hinc assidua piorum, & importunæ preces, ut ab se vel stipis nomine vestem ne vellet respuere, sua saltem paulo minus pannosam; quod ubi ab eo non impetrant, astu lepido extorquent, dormienti vestem, subtracta veteri, nouam subdunt; hæc surgens solito in Deum defixus, & mane induitur, & in seram vesperam nihil minus aduertens vitur: tunc apud Franciscum Papiam in ecclia, ab eo, & aliis, quibusdam fraudis beneuolæ consciis, acutè circumspecti, arripent accumbenti gratulanturque vestem elegantem & nouam quam ab eo iocantur assumptam fortassis ad honestandam illorum eccliam. Hic ille se demum respiciens, valdeque attonitus qui sibi & à quo iniecta hæc foret, animaduerso tandem dolo, & ipse subrisit, dixitque non videri mirum si errasset vestis, & noctu in tenebris cum dominum quæreret, incidisse incautam in alium, cui nempe indigno nequaquam contineret. Sed hæc familiarium amica vis, & comes ad commutandam illi vestem doli, raro contingere. Vix enim alibi quam inter barbaros ethnicos, aut inter Indos, omnium egenos morabatur, quibus ut maximè voluissent, nihil erat quod donarent. Sua igitur illic paupertate, nullo interpellante fruebatur; aduersus imbres, & frigora; quæ patientia, quæ conduplicato in humeros sacco tegebat; tota illius cubiculi supellex, angustus ex reti sparteo lectulus, cervicali, & matta carens; impolita rudique in mensa libri pauci & eius quædam autographa; Christi de cruce effigies de ligno S. Apostoli Thomæ: Saxum denique cui pro cervicali ad breuem somnum caput acclinabat, cum extra lectulum magnam nocturnam partem exigeret: huius supellectilis pars primaria, & diues instrumenta sui cruciandi: cilicia, catenæ ex ferro, & in iis vna quæ stellarum aculeis humeros la-

Paupertas,
Virginitas,
maceratio
corp. Xau.